

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący)
SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)
SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie ze skargi D. S.
o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 16 stycznia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),
w sprawie z powództwa D. S.
przeciwko D. S.
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 grudnia 2018 r.,
zażalenia powódki
na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 lutego 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

1. oddala zażalenie,

**2. oddala wniosek adw. D. S. o przyznanie kosztów
nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce w
postępowaniu przed Sądem Najwyższym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 lutego 2018 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę D. S. o wznowienie postępowania w sprawie z jej powództwa przeciwko D. S. o ochronę dóbr osobistych, zakończoną prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia

16 stycznia 2018 r. W uzasadnieniu rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny wskazał, że przyczyny, dla których powódka domagała się wznowienia postępowania, a to, że w procesie nie była należycie reprezentowana, ponieważ sąd odmówił jej ustanowienia pełnomocnika z urzędu, w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji orzekał sędzia z Wydziału Ubezpieczeń a w Sądzie Apelacyjnym bezzasadnie wyłączano od orzekania sędziego J. K. i wyznaczono do składu orzekającego G. K. - nie stanowią ustawowej podstawy wznowienia, o jakiej stanowi art. 401 pkt 2 k.p.c. w postaci braku należytej reprezentacji ani też nie prowadzą do wniosku o pozbawieniu możliwości działania, brak też było podstawy do przyjęcia nieważności postępowania z przyczyny wskazanej w art. 401 pkt 1 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie powódka, domagając się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, zarzuciła naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. i w związku z art. 410 § 2 k.p.c. przez błędne zastosowanie w sytuacji, gdy ocena podstaw skargi o wznowienie postępowania na tym etapie postępowania powinna ograniczać się do ustalenia czy wskazana podstawa odpowiada przewidzianej w przepisach ustawy nie zaś ustaleniu czy podstawa ta rzeczywiście istnieje; na skutek wadliwego działania sądu skarżąca została pozbawiona możliwości wykazania na rozprawie prawdziwości powołanej podstawy wznowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 410 § 1 k.p.c. w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt 20 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98 - dalej: "ustawa nowelizująca"), sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie przepisanego terminu, niedopuszczalną lub nieopartą na ustawowej podstawie; postanowienie w tym przedmiocie może być wydane na posiedzeniu niejawnym. Natomiast według art. 410 § 1 k.p.c. sprzed wejścia w życie ustawy nowelizującej, sąd badał na posiedzeniu niejawnym, czy skarga jest wniesiona w terminie, czy jest dopuszczalna i czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, w braku jednego z tych wymagań skargę odrzucał, a w przeciwnym razie wyznaczał rozprawę. Obowiązujący wówczas art. 411 k.p.c. przewidywał

z kolei, że na rozprawie sąd rozstrzygał przede wszystkim o dopuszczalności wznowienia i odrzucał skargę, jeżeli brakowało ustawowej podstawy wznowienia albo termin do wniesienia skargi nie został zachowany.

Pod rządem ówczesnej regulacji zarysowały się dwa kierunki wykładni art. 410 i 411 k.p.c. Według jednego, ocena czy skarga została oparta na ustawowej podstawie sprowadzała się jedynie do ustalenia, czy wskazana przez skarżącego podstawa odpowiadała jednej z przewidzianych w kodeksie przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia postępowania. Nie obejmowała natomiast stwierdzenia, czy wskazana podstawa w rzeczywistości istnieje, gdyż należało to do oceny zasadności skargi, natomiast ustalenie, że powołana podstawa nie istnieje skutkowało oddaleniem skargi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1996 r., I PKN 9/96, OSNP 1997, Nr 11, poz. 196, z dnia 24 marca 1998 r., I PKN 97/98, OSNP 1999, Nr 9, poz. 308, z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98, OSNP 2000, Nr 6, poz. 254, z dnia 21 grudnia 1999 r., I PKN 448/99, OSNP 2001, Nr 15, poz. 487 i z dnia 11 stycznia 2006 r., II CZ 121/05, nie publ.).

Według przeciwnego stanowiska, sąd na posiedzeniu niejawnym oceniał tylko, czy wskazana przez skarżącego podstawa odpowiada jednej z przewidzianych w kodeksie przyczyn uzasadniających żądanie wznowienia, jednak na rozprawie - zgodnie z art. 411 k.p.c. - ocena, czy nie zachodzi brak ustawowej podstawy wznowienia obejmowała także ustalenie, czy wskazana w skardze podstawa rzeczywiście wystąpiła (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNP 2001, Nr 4, poz. 133, z dnia 19 maja 2005 r., II CZ 41/05, nie publ., z dnia 7 lipca 2005 r., IV CO 6/05, Biul. SN 2005, nr 9, s. 14, z dnia 21 października 2005 r., III CZ 82/05, nie publ. i z dnia 10 stycznia 2006 r., IV CZ 143/05, nie publ.).

Z dniem 6 lutego 2005 r. art. 411 k.p.c. został uchylony przez art. 1 pkt 21 ustawy nowelizującej. Także po jego uchyleniu utrzymuje się wspomniana rozbieżność, z tym że w orzecnictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że skarga o wznowienie nie opiera się na ustawowej podstawie nie tylko wtedy, gdy przytoczona w skardze podstawa nie odpowiada wzorcowi którejkolwiek z podstaw

przewidzianych w art. 401, 401¹ lub 403 k.p.c., lecz także wtedy, gdy podstawa ta odpowiada wprawdzie takiemu wzorcowi, ale w rzeczywistości nie wystąpiła (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r., I PZ 33/05, OSNP 2007, nr 3-4, poz. 48, z dnia 25 października 2006 r., III CZ 65/06, nie publ., z dnia 27 października 2006 r., I CZ 43/06, nie publ., z dnia 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, nie publ., z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZ 1/07, nie publ., z dnia 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, nie publ., z dnia 21 września 2007 r., V CZ 88/07, nie publ., z dnia 9 maja 2008 r., II PZ 65/07, OSNP 2009, nr 17-18, poz. 233, z dnia 13 lutego 2009 r., II CZ 97/08, nie publ., z dnia 14 maja 2009 r., I CZ 20/09, nie publ., z dnia 8 października 2009 r., II CZ 51/09, nie publ., z dnia 6 listopada 2009 r., I CZ 57/09, nie publ., z dnia 22 kwietnia 2010 r., II CZ 27/10, nie publ., z dnia 17 czerwca 2010 r., III CZ 18/10, nie publ., z dnia 5 listopada 2010 r., I CZ 107/10, nie publ., z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UZ 10/11, nie publ., z dnia 18 kwietnia 2011 r., III UZ 6/11, nie publ., z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 35/12, nie publ., z dnia 10 października 2012 r., I CZ 104/12, nie publ., z dnia 29 listopada 2012 r., II CZ 132/12, nie publ., z dnia 28 lutego 2014 r., IV CZ 126/13, nie publ., z dnia 9 września 2016 r. V CZ 51/16, nie publ.).

Skład orzekający Sądu Najwyższego podziela dominujący w orzecznictwie kierunek wykładni i wspierającą go argumentację, tym bardziej, że uchylenie art. 411 k.p.c. spowodowało poszerzenie kognicji sądu badającego na posiedzeniu niejawnym, czy skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Dodać jedynie należy, że odrzucenie skargi na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. z powodu nieoparcia jej na ustawowej podstawie może nastąpić w sytuacji, w której z samego uzasadnienia skargi w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że powołana w niej podstawa w rzeczywistości nie wystąpiła. Taka właśnie sytuacja ma miejsce w sprawie niniejszej, nie budzi bowiem wątpliwości, że okoliczności wskazane w wystarczający sposób przez skarżącą nie dają żadnej podstawy do przyjęcia, iż nie była ona należycie reprezentowana lub została pozbawiona możliwości działania bądź też, że składzie sądu uczestniczyła osoba nieuprawniona albo orzekał sędzia wyłączony z mocy ustawy.

W świetle powyższego zażalenie podlegało oddaleniu (art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).

Wniosek ustanowionego z urzędu pełnomocnika powódki o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego podlegał oddaleniu z uwagi na brak oświadczenia, że opłata nie została zapłacona w całości lub w części (§ 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, Dz.U. z 2016 r., poz.1714). Brak takiego oświadczenia skutkuje utratą prawa do wynagrodzenia.

aj